

CONTRIBUȚII BIBLIOGRAFICE LA ISTORICUL MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI ȘI SOCIALISTE DIN BRAȘOV (PARTEA I-A, DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA 1900)

de ALEXANDRU PORTEANU

Înfățișăm în cele ce urmează o bibliografie selectivă asupra unei perioade mai puțin cunoscută, încă insuficient abordată în lucrările de specialitate după părerea noastră, din istoria mișcării muncitorești și socialiste brașovene — perioada începuturilor acesteia, mergînd pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea. Sperînd că o asemenea bibliografie va contribui la intensificarea atît a cercetărilor de istorie locală cît și a rolului îndeplinit de proletariatul din Brașov și împrejurimi pe planul mai larg al mișcării muncitorești și socialiste a epocii, intenționăm să continuăm în viitorul apropiat această lucrare, urmînd a trata perioada 1900—1918 și — eventual — mai departe.

Necesitatea unei asemenea lucrări ne-a fost sugerată de însași cercetările noastre cu privire la diferite aspecte ale istoriei Brașovului de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, sau de alte lucrări. Punctul de pornire rezidă în revelația pe care o oferă cercetătorului o cantitate de material documentar bogată — chiar surprinzător de bogată — asupra unei teme și mai ales asupra unei perioade ce părea mai puțin generoasă, mai puțin promițătoare. Această primă parte a bibliografiei noastre este destinată în primul rînd aprofundării studiului puternicelor rădăcini și tradiții istorice revoluționare ale mișcării muncitorești și socialiste brașovene, amplasării acesteia, aspectelor sale concrete, sferei cuprinzătoare de probleme social-economice, politice, naționale, culturale etc. — pe care le implică. Toate acestea permit — atît cercetătorului de specialitate, istoricilor în genere cît și publicului larg, iubitor de cultură, — înțelegerea mai adîncă a unui proces istoric complex, constituind totodată un izvor de

justificată mândrie cetățenească, de educare și întărire a conștiinței socialiste, patriotice, a tineretului, a maselor largi populare.

Cu prilejul aniversării a 130 de ani de la apariția „Gazetei de Transilvania” am prezentat, în comunicarea noastră intitulată „Gazeta Transilvaniei și mișcarea socialistă a timpului” (apărută în Anuarul Muzeului din Brașov pe anul 1969) — constatările și problemele celei mai importante care se desprind din cercetarea acestui material bibliografic asupra mișcării muncitorești și socialiste din Brașov, asupra stadiului ei de dezvoltare, asupra interacțiunii cu alte fenomene social-politice.

Îzvoarele bibliografice și arhivistice de care dispune pînă în prezent știința noastră istorică, îndreptățesc constatarea potrivit căreia Brașovul, alături de București, Timișoara, Sibiu ș.a., este unul dintre cele mai vechi centre ale mișcării muncitorești din țara noastră. Într-adevăr, dacă despre apariția și existența proletariatului ca atare, se poate vorbi încă de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, despre o mișcare muncitorească — presupunînd un anumit grad al dezvoltării conștiinței proprii, al organizării și manifestării în viața socială — poate fi vorba începînd de la mijlocul secolului al XIX-lea. Or, în unele dintre centrele amintite, primele organizații profesionale muncitorești, cele ale lucrătorilor tipografi, apar încă înaintea revoluției de la 1848.

După o serie de informații privind situația clasei muncitoare (număr, condiții de muncă și viață, grad de exploatare ș.a.), revendicările cele mai importante ale acesteia (în problema salarizării, a zilei de lucru, repaosului duminical, votului universal ș.a.) și mișcarea grevistă, urmează o suită de titluri referitoare la organizarea clasei muncitoare — pe planul profesional, evoluînd spre o mișcare socială în forme distincte și pe planul luptei politice propriu-zise. Considerăm că materialul acestei diviziuni în special aruncă lumini noi, oferă sugestii și informații numeroase cu privire la cele circa 14 asociații și sindicate — cu evoluția lor uneori sinuoasă, dar ferm ascendentă —, la cercul muncitorilor și la organizația de partid social-democrată din Brașov, care ființa începînd cu anul 1890.

Dar Brașovul a îndeplinit un rol de seamă nu numai în ceea ce privește vechimea și amploarea mișcării muncitorești, ci și în privința intensității, a conținutului și a formelor de manifestare a acesteia. Este ceea ce încearcă să expună cea de-a treia subdiviziune a bibliografiei de față, care cuprinde informații referitoare la presa și propaganda socialistă,

curențele ideologice — în primul rînd răspîndirea marxismului, aspecte ale legăturilor internaționale (Internaționala I-a, Comuna din Paris, sărbătorirea zilei de 1 Mai), dezvoltarea și persecutarea mișcării, problema națională și legăturile cu mișcarea din vechea Românie etc. La sfîrșit sînt prezentate o serie de studii, lucrări de sinteză sau monografii, culegeri de documente, articole cu caracter de specialitate sau referințe, care completează imaginea oferită de izvoarele precedente.

Toate la un loc, aceste date conturează — credem — un tablou concludent asupra temei. Brașovul era încă de la mijlocul secolului trecut un important centru industrial dar, în același timp, deținea un rol specific datorită poziției sale la periferia Imperiului habsburgic, într-un punct de intense legături economice și spirituale între românii din țara liberă și cei din Transilvania. Aceste legături și-au pus amprenta și asupra mișcării muncitorești și socialiste, Brașovul fiind locul de contact cel mai propice între socialiștii români de pe ambele părți ale Carpaților, un punct de colportare a literaturii socialiste în limba română, precum și de tranzit al literaturii revoluționare europene. Dezvoltarea continuă a acestor legături a conferit un orizont ideologic și politic relativ larg întregii noastre mișcări muncitorești și socialiste. Legăturile muncitorești reciproce — după cum am mai arătat — au jucat un rol de seamă nu numai în privința întăririi conștiinței de clasă, ci și în aceea a clarificării sarcinilor proletariatului în cadrul luptei de eliberare națională a întregului popor român. Dacă ținem seama de faptul că presa socialistă ce apărea în limbile maghiară și germană la Budapesta nu se putea ocupa îndeaproape de problemele și frământările sociale ale Brașovului, că în toată Transilvania nu a apărut în perioada de care ne ocupăm nici un organ de presă socialist în limba română — primele gazete socialiste apărînd în Transilvania în ultimul deceniu al secolului trecut, la Arad și Timișoara, în limbile maghiară și germană, avînd posibilități restrînse de manifestare, limitate mai mult pe plan local, putem înțelege mai bine atît interesul cu care erau receptate la Brașov presa și publicațiile socialiste din vechea Românie (organe ca „Munca“, „Lumea Nouă“, „Contemporanul“, diferite broșuri de propagandă, programele P.S.D.M.R. etc.), care urmăreau de altfel îndeaproape mișcarea muncitorilor brașoveni, cît și atitudinea pozitivă, cu toate limitele sale inerente, pe care au adoptat-o față de mișcarea socialistă contemporană unele organe ale presei române democratice în frunte cu prestigioasa „Gazetă a Transilvaniei“. Brașovul a fost vizitat în mod special de o delegație a P.S.D.M.R. în 1893, apoi de fruntași socialiști din vechea țară, ceea ce a contribuit la clarificarea a numeroase

probleme importante ale mișcării. În sfârșit, trebuie subliniate meritele Brașovului în încheierea acelei impresionante frății de luptă a oamenilor muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități, mișcarea muncitorească și socialistă situându-se și din acest punct de vedere în fruntea luptei maselor largi populare. Evenimentele cele mai importante ale vieții sociale și politice din Brașovul ultimelor decenii ale secolului trecut poartă amprenta clară a afirmării proletariatului. Această afirmare reprezintă temelia pe care s-a dezvoltat în continuare, mișcarea muncitorească brașoveană, culminând cu frământările anilor 1917—1921, cu desăvârșirea unității statului național român, cu greva generală și, în apogeu, cu crearea Partidului Comunist Român, ajungând pînă la înălțimea zilelor noastre, a epocii socialiste, cînd clasa muncitoare asigură conducerea întregii societăți, ascensiunea fără precedent, pe toate planurile, a patriei.

Lucrarea de față conține circa 300 de titluri, în limbile română, maghiară și germană, extrase din peste 40 de periodice diferite — marea majoritate contemporane — precum și din o seamă de broșuri (statute, regulamente, programe, calendare etc.) și cărți. Dintre aceste titluri, am dori să atragem atenția — în afara celor despre societăți și organizare, sau despre legăturile cu vechea Românie — în mod special asupra acelor care se referă la problema emigrărilor, a situației existente în centre ca Zărnești sau Bod, a răspîndirii presei muncitorești și socialiste la Brașov — culminînd cu anii 1898—1900, cînd la Brașov se dezbate problema editării unor organe socialiste pentru toată Transilvania în limba română, maghiară și germană (în legătură cu presa, am adăuga o sumă de titluri remarcabile publicate în „Dacia Viitoare“, „Gazeta Transilvaniei“, „Mese-riașul Român“ ș.a.), apoi participările brașovene — numeroase și de ținută — la diferitele congrese socialiste interne și internaționale, la serbările de 1 Mai, la acțiunile energice de protest împotriva persecuțiilor antisocialiste, la marile întruniri de masă organizate de socialiști etc. În genere, recomandăm luarea aminte la diferitele interferențe tematice, întrucît sînt rare cazurile cînd o problemă poate fi elucidată într-o singură subdiviziune.

Desigur că potrivit modului concret în care s-au reflectat aceste probleme în presa timpului, proporțiile dintre diferitele aspecte nu corespund întotdeauna importanței lor reale în epocă și în perspectiva istoriei. Am considerat însă că sarcina unei bibliografii este în primul rînd aceea de a informa, cît mai deplin cu putință, lăsînd cercetătorului posibilitatea deplină de a se orienta, de a pune accentele necesare.

În alcătuirea bibliografiei de față s-au avut în vedere atît conținutul și formele de manifestare ale mișcării muncitorești și socialiste cît și sar-

cinile pe care le are de îndeplinit o asemenea lucrare, ca instrument de lucru, în stadiul actual al cercetării istorice din țara noastră. În privința grupării informațiilor, trebuie avut în vedere că însuși actul clasificării, dictat de cerințe strict metodologice, nu poate cuprinde marea diversitate de probleme pe care o prezintă realitatea. Nu s-a putut în toate cazurile să se asigure o corespondență perfectă între fiecare lucrare indicată — ca o unitate bibliografică pe de o parte și simultan ca o unitate de problemă. Bibliografia noastră indică titluri, nu toate informațiile cuprinse în acestea, multe probleme care nu apar în schema de clasificare figurează de fapt în lucrare la o diviziune mai generală. În ceea ce privește situația izvoarelor, amintim aici că la insuficiența numerică a organelor de presă și a altor mijloace de propagandă scrisă ale mișcării muncitorești, se adaugă neajunsul că în fondurile instituțiilor de specialitate, din țara noastră lipsesc adesea colecții complete din presa muncitorească și socialistă. Criteriile — tematice, cronologice, bibliografice — ale lucrării, principiile clasificării, au la bază indicațiile documentelor de partid și rezultatele cercetării de specialitate.

În cazul presei socialiste, o lucrare bibliografică trebuie să țină seama de situația specifică ce face ca nu numai articolele de fond, de atitudine politică sau dezbateri de principii, să prezinte interes, ci — adesea tot atât de importante — sînt și știrile sau mențiunile risipite în cuprinsul ziarului, uneori mai puțin vizibile la prima vedere, asupra diferitelor greve, întruniri și alte acțiuni concrete.

Forma de prezentare a lucrării a căutat să respecte regulile quasi-unanim acceptate în materie de bibliografie. Am utilizat parantezele drepte pentru mențiunile și notele care ne aparțin, nefigurînd în original, precum și pentru traduceri. Am recurs de asemenea la prescurtarea titlurilor unor periodice cercetate, pentru a nu îngreuna aspectul grafic al lucrării. Nu am mai dat traducerea titlurilor în limbi de circulație internațională, spre a nu încărcă textul. Asteriscurile indică mențiuni indirecte. Am căutat să grupăm pe cit posibil, titlurile referitoare la același subiect, într-o singură trimitere, spre a evita repetările. Transcrierea este conformă principiilor ortografice de azi, deci și-a permis unele mici retușări de vocale ș.a. Materialele care în original nu au un titlu propriu sînt redată printr-un titlu sau printr-o parafrază între paranteze drepte. Ordinea elementelor bibliografice este cea clasică, cu excepția numelui autorului care, în cazul presei socialiste, din motive lesne de înțeles, rămînea

adesea anonim. În rest, menționăm că am preferat să indicăm întâi anul calendaristic și apoi anul de apariție, întrucît așa ni s-a părut mai logic, chiar dacă uzanța este inversă. Elemente de mai mică importanță ca numărul paginii, lipsesc uneori, reconstituirea neputîndu-se face decît foarte greu. Rămînem datori specialiștilor în ceea ce privește consecvența unor forme. Materialul reprezintă în cea mai mare parte izvoare și numai o mică parte — studii : potrivit aceluiași reguli bine stabilite, primele sînt ordonate cronologic iar ultimele - alfabetic. Referințele urmează regula categoriei din care fac parte (izvoare sau studii). În cazul prezenței simultane a unor izvoare sau studii apărute în publicații periodice și în broșuri sau cărți independente am acordat întîietate acestora din urmă. În interiorul capitolelor am marcat diferite subdiviziuni grupate pe probleme.

Au fost incluse în lucrarea de față și unele materiale apărute după anul 1900 dar care se referă la perioada anterioară. În privința ordinea cronologică, menționăm că în interiorul fiecărui an am clasificat întîi titlurile de cărți, apoi titlurile de articole, în ordinea alfabetică a titlurilor periodice în care au apărut : în interiorul fiecărui periodic — în ordinea de apariție a numerelor ziarului sau revistei respective, iar în interiorul aceluiași număr, acolo unde e cazul, în ordinea paginilor.

Materialul a fost cules din fondurile bibliotecilor, muzeelor și arhivelor din țară — de la București, Brașov, Oluș, Timișoara, Arad ș.a. — precum și din străinătate, în special din R. P. Ungară. El face parte din volumul consacrat mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră de la începuturi pînă la anul 1900 care totalizează circa 15.000 titluri și care, la rîndu-i, formează o unitate în seria de volume a „Bibliografiei istorice a României, secolul al XIX-lea”¹, în curs de apariție, și anume partea a II-a a tomurilor consacrate vieții sociale și politice, sub redacția responsabilă a acad. prof. Constantin C. Giurescu. Aceste date explică și limita cronologică adoptată convențional de bibliografia ce o prezentăm mai jos. Volumul de bibliografie a mișcării muncitorești și socialiste din România pînă la 1900 a fost alcătuit de un colectiv (P. Cîncea, A. Iordache, A. Porțeanu responsabil) în cadrul Institutului de istorie „Nicolae Iorga” din București. În culegerea materialelor referitoare la Transilvania și-a dat concursul un colectiv al Institutului de istorie al Filialei Oluș a Academiei, format din tovarășii Ioachim Crăciun, Iosif Kovaci și Jordáky L.

¹ Vezi prezentarea semnată de noi („O vastă lucrarea științifică”), în „Revista bibliotecilor”, nr. 6/1969, p. 353—356.

În expunerea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă consacrată a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, se arată că „În a doua jumătate a secolului trecut... se formează primele organizații profesionale și cercuri politice ale muncitorilor, apar primele ziare muncitorești. Acțiunile greviste și demonstrațiile pentru revendicări economice, pentru cucerirea zilei de muncă de opt ore și a dreptului de organizare reflectă gradul de dezvoltare a conștiinței politice de clasă a proletariatului. O puternică influență în viața socială aveau campaniile politice inițiate de mișcarea muncitorească și socialistă pentru obținerea dreptului de vot universal... Ca pe întreg teritoriul țării, mișcarea muncitorească din Transilvania se afirma cu tot mai multă putere. Crearea, începînd cu 1890, a organizațiilor locale ale Partidului Social-Democrat în Transilvania, intensificarea relațiilor dintre socialiștii din România și cei transilvăneni, unitatea tot mai strînsă a forțelor proletariatului de diferite naționalități, au constituit factori care au favorizat dezvoltarea mișcării muncitorești, crearea unității naționale a poporului român“.

În lumina acestor indicații metodologice, sîntem încredințați că lucrarea bibliografică de față va încuraja și stimula cercetările de specialitate, va contribui la descoperirea sau redescoperirea unor date, la formularea unor concluzii noi, promovînd astfel progresul științei noastre istorice.

*
* * *

I. — SITUAȚIA CLASEI MUNCITORE. REVENDICĂRI. (SALARIUL, ZIUA DE LUCRU, REPAOSUL DUMINICAL, VOTUL UNIVERSAL). GREVE*.

— Izvoare —

1* Bericht der Handels-und Gewerbekammer in Kronstadt. 1850—1853. [Date despre numărul muncitorilor].

2 A brassói ipari és kereskedelmi Kamara jelentése [Rapoartele Camerei de Comerț și industrie din Brașov].

3 Kronstadt, 1 Mai. Korrespondenzen. De : F. S. AWCh, 1880, 9 mai. [Salarizarea muncitorilor zilieri].

4 Kronstadt, 15 Mai. Korrespondenzen. De : F. S. AWCh, 1880, 23 mai. [Salariile de la construcția de căi ferate și șosele].

5 [Date despre salariile lucrătorilor frînghieri din Brașov]. Nsz. 1880, VIII, nr. 20, p. 3.

* A se vedea și capitolul „Organizarea clasei muncitoare“.

⁶ Legea pentru meserii din 1884. *Meseriașul român*, Brașov, 1886, I, nr. 2, p. 1—2; nr. 3, p. 14; nr. 4, p. 17—18; nr. 5, p. 22; nr. 6, p. 30; nr. 7, p. 34; nr. 8, p. 38; nr. 9, p. 42; nr. 10, p. 45—46; nr. 11, p. 50; nr. 12, p. 54—55; nr. 13, p. 57—58; nr. 14, p. 61—62; nr. 15, p. 65—66; nr. 16, p. 69—70; nr. 17, p. 73—74; nr. 18, p. 77—78; nr. 19, p. 82; nr. 20, p. 85—86; nr. 21, p. 90; nr. 22, p. 95; 1887, II, nr. 2, p. 10—11.

⁷ Din igiena lucrătorului. Despre b[oa]lele profesionale adecă provenite în urma meseriei. *Meseriașul român*, Brașov, 1886, I, nr. 2, p. 10—11; nr. 3, p. 15; nr. 4, p. 18—19; nr. 5, p. 22—23; nr. 6, p. 30—31; nr. 7, p. 34—35; nr. 8, p. 38—39; nr. 9, p. 42—43; nr. 10, p. 46—47; nr. 13, p. 58—59; nr. 15, p. 66—67; nr. 16, p. 70—71.

⁸ Hamalii români din Brașov. De: Brașov[e]a]n[ul]. *Meseriașul român*, Brașov, 1886, I, nr. 3, p. 15—16. [Situția lor grea, propuneri de îmbunătățire].

⁹ Brașovu, 19 Februaru 1887. *Gazeta Transilvaniei*, 1887, L, nr. 39, p. 1. [Proletarizarea țărănimii și emigrările].

¹⁰ [Date despre situația muncitorilor din Brașov]. *Nsz.* 1887, XV, nr. 9, p. 2; nr. 30, p. 2.

¹¹ Népgyűlések vidéken [Adunări de masă în orașele din provincie — Brașov ș.a.]. *Nsz.*, 1887, XV, nr. 45, p. 12; nr. 47, p. 2; nr. 48, p. 1—2 [În legătură cu situația muncitorimii].

¹² Vidéki hangok. Brassó [Voci din provincie, Brașov], *Nsz.* 1888, 22 iulie. [Situția muncitorilor pantofari și cizmari].

¹³ Fabrica de celuloză de la Zărnești [Înrăutățirea situației lucrătorilor]. *Telegraful Român*, 1889, XXXVII, nr. 122, p. 49.

¹⁴ Der Fabriksinspektor. *AP* 1891, XIX, nr. 3, p. 5—6. [Fabrica de postav Franz Berhardt de la Timiș].

¹⁵ Eingesendet, *AP* 1891, XIX, nr. 18, p. 6—7. [Patron exploator din Brașov].

¹⁶ [Adunarea muncitorească din Brașov. Situația clasei muncitoare]. *Brassoï Híradó*, 1891, 8 aprilie.

¹⁷ Au luat lumea'n capu. *Gazeta Transilvaniei*, 1891, LIV, nr. 113. [Emigrarea spre România a numeroși români și maghiari din Transilvania, în căutare de lucru].

¹⁸ Noi ó[a]speți în România. *Gazeta Transilvaniei*, 1891, LIV, nr. 132.

¹⁹ Cestiunea lucrătorilor din Transilvania și rezolvarea ei. *Gazeta Transilvaniei*, 1891, LIV, nr. 139, p. 1; nr. 141, p. 1—2.

²⁰ [Situația muncitorilor din Brașov]. *Nsz.* 1891, XIX, nr. 6, p. 6; nr. 14, p. 5.

²¹ [Întrunirea de la hotelul „Europa“ a dezbătut situația clasei muncitoare]. *Brassó*, 1892, 15 octombrie.

²² [Atitudinea patronilor din Brașov față de mișcarea muncitorilor pantofari]. *Czipész*, 1892, II, nr. 5, p. 2.

²³ Proletariatul român în Transilvania văzut de un ziar german. *Gazeta Transilvaniei* 1892, LV, nr. 150, p. 2—3.

²⁴ [Despre salariul calfelor croitori din Brașov]. *Sz. Sz.* 1893, I, nr. 7, p. 2.

²⁵ Kronstadt — die Verhältnisse der Buchdruckern. *Gtb.* 1895, 12 aprilie.

²⁶ [Situația lucrătorilor timplari din Brașov]. *A Sz.* 1897, VII, nr. 2, p. 3.

²⁷ [Date despre situația lucrătorilor dogari din Brașov]. *A Sz.* 1897, VII, nr. 10, p. 2—3; nr. 16, p. 4.

²⁸ Unser Gewerbesesen im Jahre 1896. *Freiheit*, 1898, III, nr. 1, p. 1—2. [Date referitoare și la Brașov].

²⁹ [Adunarea muncitorilor în fier și metal din Brașov, în legătură cu situația lor]. *Nsz.* 1898, XXVI, nr. 22, p. 7.

³⁰ [Despre întrunirea lucrătorilor alimentari din Brașov, în legătură cu situația lor]. *Nsz.* 1898, XXVI, nr. 24, p. 8.

³¹ Versammlungen. Kronstadt. *Vw.* 1898, V, nr. 38, p. 3. [La ordinea de zi : situația clasei muncitoare].

- ³² Kronstadt. *Gtb.* 1899, XXXI, nr. 23, p. 2. [Situația lucrătorilor tipografi].
- ³³ [Date despre situația lucrătorilor brutari din Brașov. Instruirea lor]. *Nsz.* 1899, XXVII, nr. 2, p. 7.
- ³⁴ [Întrunirea lucrătorilor croitori din Brașov]. *Nsz.* 1899, XXVII, nr. 28, p. 4.
- ³⁵ [Abuzurile unui maestru croitor din Brașov]. *Nsz.* 1899, XXVII, nr. 91, p. 4.
- ³⁶ A brassoi sötömunkások harca [Lupta muncitorilor brutari din Brașov]. *Nsz.* 1899, XXVII, nr. 91, p. 4.
- ³⁷ A brassói munkások gyűlése [Adunarea muncitorilor din Brașov, în legătură cu situația lor]. *Nsz.* 1900, XXVII, nr. 74, p. 4.
- ³⁸ Korrespondenzen Kronstadt. *Vw.* 1898, V, nr. 30, p. 3—4. [Revendicări cu privire la salariu, ale lucrătorilor brutari].
- ³⁹ Felhívás a brassói aszталosokhoz [Apelul către țimplarii din Brașov, pentru intensificarea luptei în vederea sporirii salariilor]. *A Sz.* 1900, IX, nr. 19, p. 4.
- ⁴⁰ [Mișcarea muncitorilor tipografi din Brașov, pentru mărirea salariului]. *Nsz.* 1900, XXVIII, nr. 3, p. 3; nr. 17, p. 4; nr. 22, p. 3.
- ⁴¹ [Adunarea muncitorilor din Brașov pentru ziua de lucru de opt ore]. *El.* 1890, XI, nr. 101, p. 407.
- ⁴² [Întrunirea lucrătorilor brutari din Brașov pentru repaosul duminical]. *Nsz.* 1899, XXVII, nr. 40, p. 6.
- ⁴³ Soziale Rundschau. Kronstadt. *AP.* 1894, XII, nr. 3, p. 5. [Revendicări muncitorești].
- ⁴⁴ [Adunarea muncitorilor din Brașov pentru votul universal]. *Nsz.* 1894, XXII, nr. 51, p. 4.
- ⁴⁵ Adunarea lucrătorilor din Brașov. *Telegraful Român*, 1896, XLIV, nr. 101, p. 402. [Pentru vot universal. Au participat români și sași].
- ⁴⁶ [Chemare la o adunare muncitorească la Brașov, pentru votul universal]. *Nsz.* 1898, XXVI, nr. 35, p. 7.
- ⁴⁷ Versammlungen. Kronstadt. *Vw.* 1898, V, nr. 28, p. 3—4; nr. 38, p. 3. [Votul universal].
- ⁴⁸ [Adunarea muncitorilor din Brașov]. *Nsz.* 1899, XXVII, nr. 62, p. 6.
- ⁴⁹ [Greva de la fabrica de zahăr din Bod]. *El.* 1890, XI, nr. 101, p. 407; nr. 107, p. 431.
- ⁵⁰ [Scrisoare din Brașov către gazeta „Munca“, despre greva lucrătorilor tipografi. Apel la solidarizare]. *Munca* (București), 1891, II, decembrie 29.
- ^{51*} [Date despre greva de la Bod] *Kiss Ujság*, 1890, 5 mai.
- ⁵² Greva lucrătorilor tipografiei Alexi din Brașov. *Munca*, (București), 1892, III, nr. 31, p. 4.
- ⁵³ Greva lucrătorilor de la tipografia Alexi din Brașov pentru acordarea zilei de lucru de 9 ore. *Românul* (București), 1892, 3 octombrie, p. 3.
- ⁵⁴ [Greva lucrătorilor brutari din Brașov]. *Lumea Nouă* (București), 1895, II, nr. 179, p. 3.
- ⁵⁵ [Greva lucrătorilor brutari din Brașov]. *Nsz.* 1898, XXVI, nr. 45, p. 4.
- ⁵⁶ Grevă în minele de la Reșița. *Gazeta Transilvaniei*, 1900, LXIII, nr. 21, p. 3; nr. 24, p. 3; nr. 27, p. 3.
- ⁵⁷ [Greva metalurgiștilor din Brașov]. *Nsz.* 1900, XXVIII, nr. 81, p. 4.
- ⁵⁸ [Despre grevele din Brașov]. *Nsz. N.* 1899, p. 42—43.

STUDII

⁵⁹ *Bărbat*, Al. : Fabrica de hirtie de la Zărnești (1852—1878). În *Studii și articole de istorie*, vol. IV, Buc., 1962, p. 197—221.

⁶⁰ *Csetri, Elek, Imreh István, Benkő Samu* : Tanulmányok az erdélyi Kapitalizmus Kezdeteiről [Studii despre începuturile capitalismului în Transilvania], Buc., Ed. științifică, 1957, 139 p. [Referințe].

⁶¹ *Lörincz, Ernő*. A munkaviszonyok szabályozása Erdélyben 1848 és 1918 között. [Reglementarea raporturilor de muncă în Transilvania între 1848—1918], Buc., Ed. științifică, 1958, 303 p. [Referințe].

II. ORGANIZAREA CLASEI MUNCITOARE

A. Organizarea profesională

Apeluri. Probleme generale

⁶² [Adunarea muncitorilor din Brașov. Despre însemnătatea organizării]. *Nsz* 1891, XIX, nr. 30, p. 6.

⁶³ Felhívás Brassó város munkásaihoz! [Chemare către muncitorii orașului Brașov (pentru organizare)]. *Nsz* 1892, XX, nr. 33, p. 7.

⁶⁴ [Adunarea muncitorilor din Brașov. Probleme organizatorice]. *Nsz* 1894, XXII, nr. 33, p. 4.

⁶⁵ [Despre activitatea organizatorică a muncitorilor din Brașov]. *Nsz* 1898, XXVI, nr. 14, p. 6.

⁶⁶ *Brassó*. [Brașov. (Activitatea culturală a muncitorilor socialiști)]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 29, p. 6.

⁶⁷ Felhívás Brassó és vidéke munkásaihoz! [Apel către muncitorii din Brașov și împrejurimi (pentru organizare)] *Nsz* 1900, XXVIII. nr. 6, p. 4.

Casa generală a muncitorilor pentru ajutor în caz de boală și invaliditate

⁶⁸ [Formarea filialei din Brașov a Casei generale a muncitorilor pentru ajutorare în caz de boală și invaliditate]. *MHK* 1878, VI, nr. 41, p. 3.

⁶⁹ [Adunarea Filialei din Brașov a Casei generale a muncitorilor pentru ajutorare în caz de boală și invaliditate]. *Nsz* 1887, XV, nr. 14, p. 3.

⁷⁰ [Anunțarea ședinței Filialei din Brașov a Casei generale a muncitorilor pentru ajutorare în caz de boală și invaliditate]. *Nsz* 1889, nr. 15, p. 3.

⁷¹ A brassói kerületi betegsegélyző pénztár. Statuten der Kronstädter Bezirks-Krankenkasse [Statutele casei de ajutorare în caz de boală, circumscripția Brașov]. Brașov. Tip. Gött. 1893, 25 p.

Asociația (sindicatul) lucrătorilor tipografi

⁷² [Viaticum¹ primit de tipografii brașoveni]. *Typ* 1883, XV, nr. 36, 46.

⁷³ Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung. *Gtb* 1895, 1 februarie.

⁷⁴ Bezirk Kronstadt — Aufnahme in den Verein der Buchdrucker. *Gtb* 1895, 15 februarie.

⁷⁵ Kronstadt — Protokoll der Sitzung der Fortbildungssection. *Gtb* 1895, 22 februarie.

⁷⁶ Kronstadt — Protokoll der Jahresversammlung vom 1 Februar, *Gtb* 1895, 8 martie.

⁷⁷ Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung vom 28 februar. *Gtb* 1895, 22 martie.

¹ Viaticum = ajutor de călătorie.

78 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung vom 10 April 1895, *Gtb* 1895, 3 mai.

79 Kronstadt — Protokoll der ausserordentlicher Generalversammlung der Fortbildungssection vom 26 April. *Gtb* 1895, 17 mai.

80 Kronstadt — Protokoll der ausserordentlichen Bezirksversammlung. *Gtb* 1895, 7 iunie.

81 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung vom 18 Mai. *Gtb* 1895 7 iunie.

82 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung vom 14 Juni *Gtb* 5 iulie.

83 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung der Fortbildungs-Section vom 25 Iuni. *Gtb* 1895, 26 iulie.

84 Bezirk Kronstadt — Halbjahrsversammlung. *Gtb* 1895, 2 august.

85 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung vom 19 Juli. *Gtb* 1895 2 august.

86 Kronstadt — Protokoll der Halbjahrs-Generalversammlung vom 10 August. *Gtb* 1895, 30 august.

87 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung der Fortbildungssection vom 7 September. *Gtb* 1895, 13 septembrie.

88 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung vom 7 Septembre. *Gtb* 1895, 20 septembrie.

89 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss-Sitzung vom 12 Oktober. *Gtb* 1895, 25 octombrie.

90 Kronstadt — Protokoll der Bezirks — Ausschuss-Sitzung vom 1 November. *Gtb* 1895, 15 noiembrie.

91 Kronstadt — Protokoll der Ausschuss — Sitzung vom 13 Dezember. *Gtb* 1895, 29 decembrie.

92 Magyarországi könyvnyomdászok jótékonsági köre, március pénztári jelentés. [Cercul de binefacere al tipografilor din Ungaria, raport financiar pe martie (și Brașov)], *Typ* 1895, XXVII, nr. 14, 17.

93 [Adunările generale extraordinare ale sindicatelor de tipografi din Arad, Brașov ș.a.], *Typ* 1895, XXVII, nr. 39.

94 Brassói kerület felszólítása [Apelul circumscripției Brașov (a tipografilor)]. *Typ* 1895, XXVII, nr. 46.

95 Brassói kerülethez felszólítás tagdíjak tárgyában. [Apelul către membrii circumscripției Brașov (a tipografilor) în privința cotizațiilor]. *Typ* 1895, XXVII, nr. 47.

96 Kronstadt. [Procesul verbal al ședinței sindicale a tipografilor din 22 martie 1898]. *Gtb* 1898, XXX, nr. 13, p. 2.

97 Kronstadt [Extras din procesul verbal al ședinței sindicale a muncitorilor tipografi ținută la 4 iulie 1898] *Gtb* 1898, XXX, nr. 28, p. 1—2.

98 Kronstadt. [Proces verbal al ședinței sindicale a muncitorilor din 13 august 1898]. *Gtb* 1898, XXX, nr. 33, p. 2.

99 Kronstadt. [Extras din procesul verbal al ședinței sindicale a muncitorilor tipografi din 25 octombrie 1898]. *Gtb* 1898, XXX, nr. 45, p. 1.

100 Kronstadt. [Proces verbal al ședinței sindicale extraordinare a muncitorilor tipografi din 12 decembrie 1898]. *Gtb*, 1898, XXX, nr. 51, p. 2.

101 Kronstadt. [Proces verbal al ședinței sindicale a muncitorilor tipografi din 16 decembrie 1898], *Gtb* 1898, nr. 52, p. 2.

102 Brassó. [Brașov. (Proces verbal al ședinței sindicale pentru alegeri, a muncitorilor tipografi din 26 mai 1898)] *Typ* 1898, XXX, nr. 24, p. 2—3.

103 Brassó [Brașov. (Extras din procesul verbal al ședinței sindicale a muncitorilor tipografi din 4 iulie 1898)]. *Typ* 1898, XXX, nr. 29, p. 5.

- ¹⁰⁴ Brassó [Braşov. (Extras din procesul verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 26 iulie 1898)]. *Typ* 1898, XXX, nr. 31, p. 3.
- ¹⁰⁵ Brassó [Braşov. (Extras din procesul verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 7 noiembrie 1898)]. *Typ* 1898, XXX, nr. 48, p. 3.
- ¹⁰⁶ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 21 decembrie 1898]. *Gtb* 1899, XXXI, nr. 4, p. 2.
- ¹⁰⁷ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 17 februarie 1899]. *Gtb* 1899, XXXI, nr. 8, p. 1.
- ¹⁰⁸ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 14 martie 1899]. *Gtb* 1899, XXXI nr. 12, p. 2.
- ¹⁰⁹ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 1899]. *Gtb* 1899, XXXI, nr. 13, p. 1.
- ¹¹⁰ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 31 martie 1899]. *Gtb* 1899, XXXI, nr. 15, p. 1.
- ¹¹¹ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 30 ianuarie 1900]. *Gtb* 1900 XXXII, nr. 6, p. 1—2.
- ¹¹² Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 19 martie 1900]. *Gtb* 1900, XXXII, nr. 14, p. 1.
- ¹¹³ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 23 mai 1900]. *Gtb* 1900, XXXII, nr. 22, p. 1—2.
- ¹¹⁴ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 10 august 1900]. *Gtb* 1900, XXXII, nr. 33, p. 2.
- ¹¹⁵ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 25 septembrie 1900]. *Gtb* 1900, XXXII, nr. 41, p. 2.
- ¹¹⁶ Kronstadt. [Proces verbal al şedinţei sindicale a muncitorilor tipografi din 18 octombrie 1900]. *Gtb* 1900, XXXII, nr. 43, p. 2.

Sindicatul lucrătorilor brutari

- ¹¹⁷ [Serbarea de constituire a sindicatului brutarilor din Braşov]. *Vw* 1897, IV, nr. 35, p. 4.
- ¹¹⁸ Kronstadt. [Intrunirea brutarilor, din 7 noiembrie]. *Vw* 1897, IV, nr. 45, p. 3.
- ¹¹⁹ [Intrunirea muncitorilor brutari din Braşov]. *Vst* 1898, XXVI, nr. 14, p. 6.
- ¹²⁰ Der Kronstädter allg. Bäckerfachverein. *Vw* 1898, V, nr. 44, p. 4.
- ¹²¹ Korrespondenzen. Kronstadt. *Vw* 1898, V, nr. 47, p. 4. [Serbarea brutarilor].
- ¹²² [Apel către lucrătorii brutari din Braşov pentru a participa la „Conferinţa brutarilor“ de duminică 18 decembrie]. *Vw* 1898, V, nr. 51, p. 4.
- ¹²³ An die löbl. Stadthauptmannschaft Kronstadts! *Vw* 1898, V, nr. 53, p. 4. [Scrisoarea unui grup de muncitori în legătură cu şicanele autorităţilor locale, pentru a împiedeca intrunirea lucrătorilor brutari].
- ¹²⁴ Brassó. [Braşov. (Adunarea muncitorilor brutari)]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 2, p. 7.
- ¹²⁵ Brassó. [Braşov (Adunarea muncitorilor brutari)]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 82, p. 6.
- ¹²⁶ Fgyelem brassói sütömunkások. [Atenţie, muncitori brutari din Braşov]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 88, p. 6.
- ¹²⁷ A brassói sütömunkások harcza. [Lupta muncitorilor sūtömunkások din Braşov]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 91, p. 4.
- ¹²⁸ [Adunarea lucrătorilor brutari din Braşov. Organizarea]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 118, p. 4.

¹²⁹ Kronstadt. *Vst* 1899, XXVII, nr. 40, p. 4 [Întrunirea muncitorilor brutari].

¹³⁰ Kronstadt. *Vw* 1899, VI, nr. 1, p. 4 [Se anunță organizarea unei serbări în localul organizației lucrătorilor brutari. Apel pentru participare].

¹³¹ Korrespondenzen. Kronstadt. *Vw* 1899, VI, nr. 3, p. 4. [Întrunirea lucrătorilor brutari].

¹³² Korrespondenzen. Kronstadt. *Vw* 1899, VI, nr. 9, p. 3. [Adunarea generală a organizației sindicale a lucrătorilor brutari].

¹³³ A brassói sütömunkások szakszervezetének évi közgyűlése. [Adunarea generală a sindicatului muncitorilor brutari din Brașov]. *Nsz* 1900, XXVIII, nr. 10, p. 3.

Sindicatul lucrătorilor croitori

¹³⁴ [Activitatea organizatorică a lucrătorilor croitori din Brașov] *Nsz* 1891, XIX, nr. 8, p. 4.

¹³⁵ A brassói szabómunkások szakegyetetének alapszabályai [Statutele organizației sindicale a croitorilor din Brașov]. Brașov, Tip. Alexi, 1893, 22 p.

¹³⁶ [Adunarea asociației muncitorilor croitori din Brașov. Raport anual]. *Sz Sz* 1898, VI, nr. 2, p. 2.

¹³⁷ Der Kronstädter Schneider — Fachverein. *Vw* 1898, V, nr. 39, p. 4.

¹³⁸ A brassói szabómunkások. [Muncitorii croitori din Brașov]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 91, p. 4.

¹³⁹ [Adunarea generală a muncitorilor croitori din Brașov]. *Nsz* 1900, XXVIII, nr. 7, p. 3.

Sindicatul lucrătorilor țimplari

¹⁴⁰ [Situția organizării muncitorilor țimplari la Brașov]. *ASz* 1892, II, nr. 16, p. 3.

¹⁴¹ [Activitatea în vederea organizării muncitorilor țimplari din Brașov]. *ASz* 1892, II, nr. 24, p. 3.

¹⁴² [Infiltarea organizației sindicale locale a muncitorilor țimplari din Brașov]. *Nsz* 1900, XXVIII, nr. 19, p. 3.

Asociația lucrătorilor dogari

¹⁴³ Kronstadt. *AP* 1892, XX, nr. 33, p. 6. [Întrunirea de constituire a organizației lucrătorilor dogari].

¹⁴⁴ [Adunarea muncitorilor dogari din Brașov]. *Nsz* 1892, XX, nr. 33, p. 6.

¹⁴⁵ Kádársegédek szakegylete. Brassó. [Organizația calfelor de dogari din Brașov]. *Nsz* 1894, XXII, nr. 36, p. 4.

¹⁴⁶ [Despre organizația profesională a dogarilor din Brașov]. *Nsz* 1894, XXII, nr. 43, p. 4.

¹⁴⁷ Korrespondenzen. Kronstadt. *Vw* 1899, VI, nr. 9, p. 3. [Adunarea generală a organizației sindicale a lucrătorilor dogari].

Asociația profesională a muncitorilor lemnari

¹⁴⁸ [Despre organizarea muncitorilor lemnari din Brașov]. *ASz* 1897, VII, nr. 4, p. 3.

¹⁴⁹ [Formarea organizației profesionale a muncitorilor lemnari din Brașov]. *Asz* 1897, VII, nr. 4, p. 4.

Sindicatul muncitorilor pantofari

¹⁵⁰ [Despre începuturile mișcării muncitorilor pantofari din Brașov] *Czipész* 1892, III, nr. 4, p. 3.

¹⁵¹ [Despre organizarea muncitorilor pantofari din Braşov]. *Czipész* 1894, IV, nr. 16, p. 2.

¹⁵² [Adunarea muncitorilor pantofari din Braşov în vederea formării organizaţiei sindicale locale]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 40, p. 6.

¹⁵³ Brassó. [Constituirea sindicatului muncitorilor pantofari]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 43, p. 6.

¹⁵⁴ Uj egylet. [O nouă societate (a muncitorilor pantofari din Braşov)]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 116, p. 2.

Asociaţia muncitorilor pentru autoeducare

¹⁵⁵ Soziale Rundschau. Kronstadt. *AP* 1893, XXI, nr. 30, p. 3—4. [Despre asociaţia de autoeducare a tinerilor meseriaşi din Braşov].

¹⁵⁶ [Critica conducerii „Asociaţiei muncitorilor pentru autoeducare” din Braşov]. *Nsz*. 1893, XXI, nr. 29, p. 4.

Cercul de autoeducare al lucrătorilor zidari

¹⁵⁷ [Aprobarea statutului cercului de autoeducare al zidarilor din Braşov]. *Ép* 1897, II, nr. 20, p. 3.

Asociaţia muncitorilor metalurgişti

¹⁵⁸ A brassói vas-és ércanyagiparos szakegylet közgyűlése. [Adunarea generală a asociaţiei muncitorilor fierari şi metalurgişti din Braşov]. *Nsz* 1895, XXIII, nr. 155.

¹⁵⁹ Kronstadt. Generalversammlung der Kronstädter Eisen-und Metallarbeitern. *Vst* 1895, XXIII, nr. 155.

¹⁶⁰ [Şedinţa asociaţiei muncitorilor fierari din Braşov]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 29, p. 6.

¹⁶¹ Aufruf an die Eisen-und Metallarbeiter Kronstadts. *Vw* 1899, VI, nr. 4, p. 4. [Se anunţă o întrunire a lucrătorilor din această ramură].

Colective. Congrese.

¹⁶² [Ştiri despre participarea delegaţilor braşoveni la congresele sindicale ale muncitorilor croitori, lemnari, cizmari ş.a.]. *AP* 1891, nr. 34, p. 5—6; 1892, XX, nr. 17, p. 2—4; nr. 32, p. 5; nr. 34, p. 3—4; nr. 35, p. 6.

¹⁶³ [Delegaţii lucrătorilor croitori din Braşov la congresul sindical central] *Nsz* 1892, XX, nr. 31, p. 5.

¹⁶⁴ [Participarea braşoveană la congresul lucrătorilor tipografi]. *Typ* 1895, XXVII, nr. 15, 16.

^{165*} [Ştiri despre sindicatele muncitorilor metalurgişti, brutari ş.a. din Braşov]. *NszN* 1896, 1899, 1900.

¹⁶⁶ Kronstadt. [O întrunire a organizaţiilor muncitoreşti din Braşov] *Vw* 1897, IV, nr. 27, p. 3.

¹⁶⁷ [Braşov. Organizaţii muncitoreşti]. *Nsz* 1898, XXVI, nr. 35, p. 7.

¹⁶⁸ Brassó. [Braşov. (Adunările muncitorilor brutari, timplari şi pantofari)]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 40, p. 6.

¹⁶⁹ Korrespondenzen. Kronstadt. *Vw* 1899, VI, nr. 9, p. 3. [Balul asociaţiilor din Braşov].

¹⁷⁰ A brassói szakszervezkedés. [Organizarea sindicală la Braşov]. *ASz* 1900, IX, nr. 2, p. 4.

Studii și referințe

¹⁷¹ *Egyed, A.* : Istoricul asociațiilor muncitorești din Transilvania între anii 1868 și 1872. Influența Internaționalei I asupra mișcării muncitorești din Transilvania. *Studii*, 1956, IX, nr. 6, p. 27—50.

¹⁷² *Fodor, L., L. Vajda* : Contribuții la istoria mișcării sindicale din Transilvania (1848—1917). Ed. C.C.S., București, 1957, 120 p. [Și ediție în limba maghiară].

¹⁷³ *Fodor, L.* : Începuturile mișcării sindicale din Transilvania (1848—1900). În vol. : „50 de ani de la crearea Comisiei Generale a Sindicatelor din România, 1906—1956”. Ed. C.C.S., București, 1958, p. 94—124.

¹⁷⁴ *Bujor, M. Gh.* : Sindicalismul în Ungaria. *România Muncitoare*, 1905, Seria a II-a, nr. 14, p. 2.

¹⁷⁵ *Novitzky, László N.* : Egysült erövel. A magyar Könyvnyomdászat ötvenévi szakszervezeti tevékenységének története [Cu puteri unite. Istoria activității sindicale de 50 de ani a tipografilor maghiari, Budapesta, 1912, 559 p. + tabl. stat.

Cercul muncitorilor

¹⁷⁶ [Chemare către muncitorii din Brașov în vederea formării Cercului Muncitorilor]. *Nsz* 1887, XV, nr. 27, p. 3.

¹⁷⁷ Brassó. A munkáskör alapítása. [Brașov. Întemeierea Cercului Muncitorilor]. *Nsz* 1887, XV, 23 octombrie.

¹⁷⁸ [Despre activitatea Cercului Muncitorilor din Brașov]. *Nsz* 1888, XVI, nr. 30, p. 2—3.

¹⁷⁹ * [Despre activitatea Cercului Muncitorilor din Brașov]. *Brassó* 1890, aprilie 24.

¹⁸⁰ * [Despre înființarea Cercului Muncitorilor din Brașov]. *El* 1890, aprilie 3.

¹⁸¹ * [Despre înființarea Cercului Muncitorilor din Brașov]. *Kv* 1890, aprilie 3, 19, 22, 25.

¹⁸² [Intenția muncitorilor din Brașov de a forma un Cerc al Muncitorilor]. *Nsz* 1890, XVIII, nr. 7, p. 3.

¹⁸³ * *SIMOTTA, Ferencz* : Felhívás Brassó város kisiparosai, polgárai és munkásaihoz. [Apel către micii meseriași, cetățenii și muncitorii din orașul Brașov]. *Nsz* 1830, 13 aprilie. [Formarea Cercului Muncitorilor].

¹⁸⁴ [Crearea Cercului Muncitorilor din Brașov]. *Nsz* 1890, XVIII, nr. 17, p. 4.

¹⁸⁵ [Adunarea muncitorilor din Brașov pentru crearea Cercului Muncitorilor]. *Nsz* 1890, XVIII, nr. 18, p. 3.

¹⁸⁶ [Protestul membrilor Cercului Muncitorilor din Brașov față de teroarea introdusă de patroni la Dognecea]. *Nsz* 1890, XVIII, nr. 31, p. 3.

¹⁸⁷ [Date despre convocarea Congresului de constituire a Partidului Social Democrat din Ungaria — 1890 — și acțiunea în acest sens a Cercului Muncitorilor din Brașov]. *Az Erdélyi Munkás naplója az 1920 évre*, (Calendarul Muncitorului Ardelean pe anul 1920), p. 20.

¹⁸⁸ Versammlungen. Kronstadt. *AP* 1891, XIX, nr. 2, p. 7. [Adunarea de la Cercul Muncitorilor din Brașov].

¹⁸⁹ Aus Vereinen und Versammlungen. Kronstadt. *AP* 1891, XIX, nr. 4, p. 7. [Adunarea generală a Cercului Muncitorilor].

¹⁹⁰ Versammlungsberichte. Kronstadt. *AP* 1891, XIX, nr. 13, p. 6. [Adunarea de la Clubul Muncitorilor].

¹⁹¹ [Adunare generală ordinară a Cercului Muncitorilor din Brașov] *Nsz* 1891, XIX, nr. 2, p. 7.

¹⁹² Soziale Rundschau. Kronstadt. *AP* 1892, XX, nr. 6, p. 4. [Activitatea Cercului Muncitorilor].

- ¹⁹³ Versammlungsberichte. Kronstadt. AP 1892 XX nr. 7 p. 6 [Adunarea generală anuală a Cercului Muncitorilor].
- ¹⁹⁴ Versammlungsberichte. Kronstadt. AP 1893, XXI, nr. 4, p. 7. [Adunarea generală anuală a Cercului Muncitorilor].
- ¹⁹⁵ Munkáskör. Brassó. [Cercul Muncitorilor din Braşov]. Nsz 1893, XXI, nr. 1, p. 8.
- ¹⁹⁶ Versammlungsberichte. Kronstadt. AP 1894, XXII, nr. 5, p. 6. [Adunarea generală anuală a Cercului Muncitorilor].
- ¹⁹⁷ Munkáskör. Brassó. [Cercul Muncitorilor din Braşov]. Nsz 1894, XXII, nr. 36, p. 5.
- ¹⁹⁸ Kronstadt. [Şedinţa Cercului Muncitorilor]. Vw 1897, IV, nr. 4, p. 4.
- ¹⁹⁹ Achtung, Genossen von Kronstadt. Vw 1898, V, nr. 21, p. 4. [Programul Cercului Muncitorilor].
- ²⁰⁰ Der Kronstädter Arbeiter-Klub Vw 1898, V, nr. 52, p. 4. [Se anunţă serbarea din ziua de 25 decembrie].
- ²⁰¹ Brassó. [Braşov. (Adunarea generală anuală a Cercului Muncitorilor)]. Nsz 1899, XXVII, nr. 8, p. 6.
- ²⁰² [Ştire despre organizarea unei serate de către Cercul Muncitorilor din Braşov]. Vw 1899, VI, nr. 4, p. 4.
- ²⁰³ Versammlungen. Kronstadt. Vw 1899, VI, nr. 6, p. 3. [Întrunirea Cercului Muncitorilor].
- ²⁰⁴ A brássói munkáskör évi közgyűlése. [Adunarea anuală a Cercului Muncitorilor din Braşov]. Nsz 1900, XXVIII, nr. 10, p. 3.

ORGANIZAȚIA P.S.D.

- ²⁰⁵ [Adunarea muncitorilor din Braşov și raportul despre congresul pe țară al P.S.D.]. Nsz 1891, XIX, nr. 1, p. 7.
- ²⁰⁶ Kronstadt. AP 1892, XX, nr. 44, p. 6. [Întrunirea muncitorească din 16 octombrie, la care s-a discutat despre situația muncitorilor și despre alegerea unei delegații pentru congresul partidului].
- ²⁰⁷ Versammlungsberichte. Kronstadt. AP 1893, XXI, nr. 15, p. 6. [Adunarea din 16 martie. Raportul delegației la cel de al doilea congres al partidului].
- ²⁰⁸ Zur Versöhnungskonferenz in Arad. AP 1893, XXI, nr. 41, p. 1 [Ecoul la Braşov al apelului lansat pentru congresul partidului ce urmează să aibe loc la Arad între 25—26 decembrie].
- ²⁰⁹ [Salutul socialiștilor braşoveni către conferința de partid de la Timișoara]. Vw 1893, iunie, 30.
- ²¹⁰ Socialismul în Braşov. TR 1895, XLIII, nr. 22, p. 86.
- ²¹¹ [Despre internaționalismul proletar în rîndurile muncitorilor din Braşov]. ASz 1897, VII, nr. 4, p. 3.
- ²¹² Kronstadt. [Adunarea muncitorimii din 25 aprilie]. Vw 1897, IV, nr. 19, p. 4.
- ²¹³ Kronstadt. [Adunare socialistă]. Vw 1897, IV, nr. 29, p. 4.
- ²¹⁴ [Marea adunare muncitorească din 14 noiembrie de la Braşov]. Vw 1897, IV, nr. 46, p. 4.
- ²¹⁵ [Despre mișcarea social-democrată din Braşov. MÖ 1898 III, nr. 7, p. 4.
- ²¹⁶ [Braşov. Apel pentru o mare întrunire muncitorească]. Nsz 1898, XXVI, nr. 35, p. 7.
- ²¹⁷ Kronstadt. Vw 1898, V, nr. 44, p. 4. [Şedinţa Comitetului de Partid din localitate la care s-a discutat înființarea unui ziar de partid pentru Transilvania].

²¹⁸ Korrespondenzen. Kronstadt Vw 1898, V, nr. 49, p. 4. [Ședința din 21 noiembrie a organizației locale, în legătură cu cele două ziare de partid în limba maghiară și germană pentru Transilvania și cu alegerea delegaților la Congresul pe țară al Partidului].

²¹⁹ Korrespondenzen. Kronstadt. Vw 1898, V, nr. 51, p. 4. [Desfășurarea primei serate organizate de partid. Încasările pentru fondul delegaților].

²²⁰ Brassó. [Brașov. (Adunarea generală a muncitorilor din Brașov)] Nsz 1899, XXVII, nr. 6, p. 5.

²²¹ Brassó. Népgyűlés. [Brașov. Adunare populară (organizată de P.S.D.)]. Nsz 1899, XXVII, nr. 22, p. 6.

²²² [Ședința muncitorilor din Brașov în vederea participării la congresul P.S.D.] Nsz 1899, XXVII, nr. 24, p. 6.

²²³ [Adunarea muncitorilor din Brașov]. Nsz 1899, XXVII, nr. 31, p. 6. [Alegerea conducerii organizației locale de partid].

²²⁴ [Chemare către muncitorii din Transilvania să strângă legăturile lor cu comitetul pentru Transilvania al P.S.D.U. de la Brașov]. Nsz 1899, XXVII, nr. 40, p. 4; nr. 46, p. 4; nr. 51, p. 6.

²²⁵ Brassó [Brașov. (Adunarea muncitorimii)]. Nsz 1899, XXVII, nr. 62, p. 6.

²²⁶ Brassó. [Brașov. (Corespondență despre mișcarea socialistă)]. Nsz 1899, XXVII, nr. 80, p. 4.

²²⁷ [Mișcarea social-democrată din Brașov]. Nsz 1899, XXVII, nr. 80, p. 6.

²²⁸ Figyelem brassói munkások. [Atenție, muncitori ai Brașovului. (Alegerea organelor de conducere locale ale P.S.D.)] Nsz 1899, XXVII, nr. 83, p. 4.

²²⁹ Erdély. [Transilvania. (Conferința P.S.D. de la Brașov)] Nsz. 1899, XXVII, nr. 93, p. 4.

²³⁰ [Știre despre constituirea la Brașov a comitetului pentru Transilvania al P.S.D.U.] Vst 1899, XXVII, nr. 41, p. 4.

²³¹ Kronstadt. Der Sozialismus unter den Siebenbürger Sachsen. Vst. 1899, XXVII, nr. 67, p. 3. [Întrunire socialistă la Brașov].

III. DIN ACTIVITATEA IDEOLOGICĂ ȘI POLITICĂ A MIȘCĂRII SOCIALISTE BRAȘOVENE

Presa și propaganda socialistă. Ecoul internaționalei I-a și al comunei din Paris. Răspindirea marxismului. Alte curente ideologice. Dezvoltarea mișcării muncitorești și socialiste. Legături cu țara liberă. Sărbătorirea zilei de 1 Mai. Problema națională. Persecutarea mișcării socialiste. (Izvoare).

²³² Listă de diuarele ce au apărut în „Dacia traiană“ în anul 1874. *Gazeta Transilvaniei*, 1875, XXXVIII, nr. 1. [Se recomandă, între altele, Lucrătorul român și Tipograful român].

²³³ Meseriașul Român. *Gazeta Transilvaniei*, 1886, XLIX, nr. 39, p. 3. [Se salută apariția noului organ].

²³⁴ Concedierea ocnarilor români de la Anina. *Gazeta Transilvaniei*, 1892, LV, nr. 286, p. 4.

²³⁵ Socialismul în Ungaria. *Gazeta Transilvaniei*, 1894, LVII, nr. 77, p. 1.

²³⁶ [Date despre abonamentele din Braşov la gazeta lucrătorilor tipografi]. *Typ* 1895, XXVII, nr. 10, 43; 1898, XXX, nr. 30.

²³⁷ Kronstadt. Polizeijagd auf die „Népszava“. *Vst* 1895, XXIII, nr. 120, p. 3.

²³⁸ [Încercarea muncitorilor din Transilvania de a edita un ziar muncitoresc la Braşov, interzisă de autorităţi]. *Nsz* 1898, XXVI, nr. 95, p. 5.

²³⁹ Zur Frage eines rumänischen Parteiblattes. *Vw* 1898, V, nr. 23.

²⁴⁰ Kronstadt. *Vw* 1898, V, nr. 44, p. 4. [Şedinţa comitetului de partid din localitate la care s-a discutat înfiinţarea unui ziar de partid pentru Transilvania].

²⁴¹ Das Presskomité der Kronstädter Arbeiterschaft. *Vw*. 1898, V, nr. 48, p. 4, nr. 40, p. 4. [Apropiata apariţie a celor două ziare : Erdélyi Néplap şi Siebenbürger Arbeiter-Zeitung].

²⁴² [Despre interzicerea tipăririi celor două ziare socialiste la Braşov.] *Gazeta Transilvaniei*, 1898, LXI, nr. 285; 1899, LXII, nr. 4, p. 2.

²⁴³ [Date despre răspîndirea presei socialiste la Braşov]. În vol.: „Jelentes a Budapest-fő-és székvarosi állami rendőrség 1899 évi működéséről“ [Raport despre activitatea poliţiei de stat din Budapesta pe anul 1899], Budapesta, 1900, p. 423—424, 469—487.

²⁴⁴ Cărţi, reviste şi ziare oprite în Ungaria. *Gazeta Transilvaniei*. 1899, LXII, nr. 104, p. 3 ; nr. 105, p. 3.

[Presă şi broşuri socialiste].

²⁴⁵ Greva [generală a lucrătorilor tipografi din Bucureşti]. *Gazeta Transilvaniei*. 1899, LXII, nr. 3, p. 2—3.

²⁴⁶ Măcel în Sintana. *Gazeta Transilvaniei*, 1899, LXII, nr. 5, p. 3.

²⁴⁷ [Interzicerea editării ziarului socialist la Braşov] *Nsz* 1899, XXVII, nr. 2, p. 4.

²⁴⁸ [Locurile unde se pot găsi în Braşov ziarele socialiste] *Vw*. 1899, VI, nr. 4, p. 4.

²⁴⁹ [Greva generală de la Reşiţa] *Gazeta Transilvaniei*, 1871, XXXIV, 27 februarie.

²⁴⁹ [Greva generală de la Reşiţa] *Gazeta Transilvaniei*, 1900, LXIII, nr. 21, 24, 27.

²⁵⁰ [Ştiri despre Comuna din Paris] *Gazeta Transilvaniei*, 1871, XXXIV, 27 februarie; 13, 14, 20, 24 martie; 3, 10, 21 aprilie; 8, 26, 29 mai; 28 nov.; 1879, 10 apr.; 1880, 19 iunie, 13 iulie.

²⁵¹ [Articol despre Karl Marx] *Gazeta Transilvaniei* 1872, XXXV, nr. 9, p. 4.

²⁵² [Serbare Lassalle la Braşov]. *Vw* 1897, IV, nr. 36, p. 4.

²⁵³ [Întrunire muncitorească la Braşov. S-a dezbătut scopul mişcării socialiste]. *Nsz* 1899, XXVII, nr. 6, p. 5.

²⁵⁴ [Mărturia unui muncitor maghiar despre importanţa legăturilor prin Braşov, dintre Transilvania şi vechea Românie]. *Nsz*, 1891, XIX, 6 februarie, p. 4.

²⁵⁵ *Mille C.*, Către lucrătorii români din Transilvania. *Munca* Bucureşti 1893, septembrie, 19. [Vizita delegaţiei P.S.D.M.R. la Braşov, Cluj şi în alte centre ale Transilvaniei].

²⁵⁶ Socialismul în Braşov. *Telegraful Român* 1895, XLIII, nr. 22, p. 86. [După *Gazeta Transilvaniei*].

²⁵⁷ Un nou partid în Ardeal. *Gazeta Transilvaniei*, 1900, LXIII, nr. 117, p. 1. [Partidul Social Democrat din Transilvania].

²⁵⁸ Conferința socialistă în Brașov. *Gazeta Transilvaniei*, 1900, LXIII, nr. 118, p. 2. [Se critică atitudinea dăunătoare, greșită, a unor lideri socialiști maghiari în problema națională. Scrisoarea socialiștilor din vechea Românie].

²⁵⁹ [Relatare asupra conferinței socialiste de la Brașov]. *Lumea Nouă* (București), 1900, VI, seria a III-a, nr. 39, p. 4; nr. 40, p. 4; nr. 43, p. 4; nr. 44, p. 2.

²⁶⁰ [Știri despre conferința socialiștilor transilvăneni de la Brașov] *Nsz*, 1900, XXVIII, nr. 39, p. 3.

²⁶¹ A vörös május [Maiul roșu (la Brașov)]. *Alf*, 1890, XXX, nr. 86, p. 2—3.

²⁶² [Despre manifestația de 1 Mai la Brașov] *Brassó* 1890, 3 mai.

²⁶³ Soziale Rundschau. Kronstadt. A.P. 1891, XIX, nr. 8, p. 4; nr. 16, p. 5. [Sărbătorirea zilei de 1 Mai].

²⁶⁴ Versammlungsberichte. Kronstadt. A.P. 1891, XIX, nr. 16, p. 7—8 [Întrunirea de la hotelul „Europa“, consacrată zilei de 1 Mai].

²⁶⁵ [1 Mai la Brașov]. *Brassói Híradó*, 1891, aprilie, 8, 29; mai, 2.

²⁶⁶ [Serbarea de 1 Mai la Brașov]. *Erdelyi Híradó* 1891, aprilie 7.

²⁶⁷ [Despre sărbătorirea zilei de 1 Mai la Brașov] *Kf* 1891, II nr. 10, p. 1.

²⁶⁸ [1 Mai la Brașov] *Közj* 1891, I, nr. 2, p. 3.

²⁶⁹ [Despre serbarea de 1 Mai la Brașov] *Munca* (București) 1891, mai 5.

²⁷⁰ [Serbările de 1 Mai de la Brașov]. *Nsz* 1891, XIX, nr. 8, p. 4; nr. 16, p. 2.

²⁷¹ [Muncitorii din Brașov și ziua de 1 Mai] *TZ* 1891, XL, nr. 68, p. 3.

²⁷² Soziale Rundschau. Kronstadt. AP 1893, XXI, nr. 19, p. 4; 1894, XXII, nr. 3, p. 3; nr. 19, p. 6. [1 Mai].

²⁷³ Május elsejei ünnepek [Serbările de 1 Mai (și la Brașov)]. *MÖ* 1893, I, nr. 11, p. 2.

²⁷⁴ A brassói nyomdászok majus 1-i ünnepege [Serbarea de 1 Mai a tipografilor din Brașov]. *Typ* 1895, XXVII, nr. 18.

²⁷⁵ [Pregătiri în vederea sărbătoririi zilei de 1 Mai la Brașov]. *AV* 1897, XVII, nr. 84, p. 3.

²⁷⁶ [1 Mai la Brașov] *Sz Sz* 1897, V, nr. 4, p. 2.

²⁷⁷ [Persecuții antisocialiste la Brașov, de 1 Mai]. *Nsz* 1898, XXVI, nr. 22, p. 7; nr. 24, p. 7.

²⁷⁸ Der erste Mai. Kronstadt. *Vw* 1898, V, nr. 19, p. 2.

²⁷⁹ Majus elseje Brassóban [1 Mai la Brașov]. *Nsz* 1900, XXVIII, nr. 50, p. 2; nr. 51, p. 2.

²⁸⁰ Transilvania. *Dacia Viitoare*, 1883, I, nr. 1, p. 12. [Problema națională românească. Reproducere după *Gazeta Transilvaniei*].

²⁸¹ Transilvania. Sciri din Dacia. *Dacia Viitoare*. 1883, I, nr. 4, p. 62 [Protestele românilor din Brașov și Cluj împotriva proiectului de introducere a limbii maghiare obligatorii în școlile secundare].

²⁸² Din Transilvania. *Dacia Viitoare* 1883, I, nr. 6, p. 90—92. [Reproducere după *Gazeta Transilvaniei*].

²⁸³ [Mare întrunire socialistă la Brașov, pentru apărarea libertății presei]. *Nsz* 1898, XXVI, nr. 18, p. 5.

²⁸⁴ [Persecutarea mișcării muncitorești din Brașov] *Nsz* 1898, XXVI, nr. 66, p. 3, 5.

²⁸⁵ Adunare de muncitori dizolvată [la Brașov] *Gazeta Transilvaniei* 1899, LXII, nr. 4, p. 2.

²⁸⁶ [Măsuri antisocialiste ale oficialităților brașovene] *Nsz* 1899, XXVII, nr. 29, p. 6; nr. 43, p. 6; 1900, XXVIII, nr. 145, p. 4.

²⁸⁷ [Persecutarea muncitorului socialist Knaller Victor din Braşov] Nsz 1900, XXVIII, nr. 19, p. 4.

²⁸⁸ [Adunări muncitoreşti interzise la Braşov ş.a.] În vol.: „Jelentés... 1900”, Budapesta, 1901, p. 566—567.

IV. DOCUMENTE DE PARTID, SINTEZE, STUDII ŞI REFERINŢE

²⁸⁹ *Ceauşescu, Nicolae*: Partidul Comunist Român, continuator al luptei revoluţionare şi democratice a poporului român, al tradiţiilor mişcării muncitoreşti şi socialiste din România. Expunere făcută la adunarea festivă consacrată celei de a 45-a aniversări a P. C. R. În : *România pe drumul desăvîrşirii construirii socialiste, vol. I, Ed. Politică*, Bucureşti, 1968, p. 335—415.

²⁹⁰ *Ceauşescu, Nicolae*: Semicentenarul glorios al Partidului Comunist Român. Expunere la adunarea solemnă din Capitală, 7 mai 1971 [în vol. *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 5, Editura Politică, Bucureşti, 1971, p. 860-938.

²⁹¹ *Ceauşescu, Nicolae*: Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România, 30 martie 1973 [în vol.] *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, Editura Politică, Bucureşti, 1973, p. 253—303.

²⁹² Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintarea României spre comunism. Proiect. Editura Politică. Bucureşti, 1974, 184 p.

²⁹³ Din istoria Transilvaniei. Sub îngrijirea lui Miron Constantinescu. Vol. II, ediţia a II-a. Ed. Academiei, Bucureşti, 1963, 550 p.

[Referinţe. Ediţii în limbile : maghiară, germană şi franceză].

²⁹⁴ Istoria României. Vol. IV. Redactor responsabil acad. P. Constantinescu-Iaşi. Ed. Academiei Bucureşti, 1964, 861 p. [Referinţe].

²⁹⁵ *Constantinescu, Miron, Daicovicu Constantin, Daicovicu Hadrian, Lungu, Traian, Oprea Ion, Pascu Ştefan, Petric Aron, Porţeanu Alexandru, Smarandache Gheorghe*: Istoria României. Compendiu. Ed. Didactică şi Pedagogică. Bucureşti, 1969, 727 p. + 15 hărţi. Ediţia a II-a, 1971. [Referinţe. Ediţie în limbă franceză].

²⁹⁶ Istoria poporului român. Sub redacţia acad. A. Opetea. Ed. Ştiinţifică. Bucureşti, 1970, 460 p. [Referinţe].

²⁹⁷ A magyar munkásmozgalom története válogatott dokumentumai [Documente alese din istoria mişcării muncitoreşti maghiare] Budapesta, vol. I-V. [Referinţe].

²⁹⁸ *Deac, A.*: Mişcarea muncitorească din Transilvania, 1890—1895. Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1962, 391 p. [Referinţe].

²⁹⁹ *Egyed, Akos*: Despre mişcarea muncitorească din Transilvania între anii 1880—1890, *Studii* 1957, X, nr. 4, p. 33—56. [Referinţe cu privire la mişcarea muncitorească din Braşov].

³⁰⁰ *Gheran Elena, Porţeanu Alexandru*: Răspîndirea operelor lui Fr. Engels în mişcarea muncitorească din Transilvania. *Studii* 1970, tom 23, nr. 6, p. 1089—1107.

³⁰¹ *Jurca, Nicolae*: Ecoul Comunei din Paris în presa braşoveană, *Cumidava*, 1970, IV, p. 281—291.

³⁰² *Mîndrea, Ion, Miklós Ştefan*: Contribuţii privind crearea organizaţiei din Braşov a Partidului social-democrat *Cumidava* 1971, V, p. 137—149.

³⁰³ *Porţeanu, Alexandru, Iordache, A., Cîncea P.*: Ecoul Comunei din Paris în publicaţiile muncitoreşti şi socialiste din România, la sfîrşitul secolului trecut (1871—1900). *Revista arhivelor* 1961, IV, nr. 2, p. 43—76,

[Referinţe].

³⁰⁴ *Porţeanu Alexandru*: Încercări de editare a unei gazete socialiste în limba română în Transilvania, la sfîrşitul secolului trecut. *Studii*, 1964, tom 17, nr. 3, p. 583—596.

³⁰⁵ *Porțeanu, Alexandru*: 75 de ani de la crearea P.S.D.M.R. *Astra* 1968, nr. 10, [Legături cu Brașovul].

³⁰⁶ *Porțeanu, Alexandru*: „Gazeta Transilvaniei“ și mișcarea socialistă a timpului. *Cumidava III Anuarul Muzeului județean de Istorie Brașov pe anul 1969*, p. 231—258. [Comunicare la sesiunea jubiliară de la Brașov „130 de ani de la apariția Gazetei Transilvaniei“].

³⁰⁷ *Porțeanu, Alexandru*: Szabó Ervin Kapcsolata a romániai szocialistákkal. [Legăturile lui Szabó Ervin cu socialiștii din România]. *Korunk* 1970, XXIX, nr. 9, p. 1428—1434.

Prescurtări utilizate pentru titlurile unor publicații

Alf	= Alföld	MHK	= Munkás Héti Krónika
AP	= Arbeiterpresse	MÖ	= A Munka Öre
ASz	= Asztalosok Szaklapja	Nsz	= Népszava
AV	= Arad és Vidéke	Nsz N	= Népszava Naptár
AWCh	= Arbeiter Wochen Chronik	Sz Sz	= Szabok Szaklapja
El	= Ellenzék	TR	= Telegraful Român
Ep	= Építőmunkás	TZ	= Temesvarer Zeitung
Gtb	= Gutenberg	Typ	= Typographia
Kf	= Kőfaragó	Vst	= Volksstimme
Kv	= Kolozsvár	Vw	= Volkswille

DIE BIBLIOGRAPHIE DER ARBEITERBEWEGUNG IN BRAȘOV (KRONSTADT) VON DEN ANFÄNGEN BIS ZUM JAHRE 1900

(ZUSAMMENFASSUNG)

Der Verfasser stellt eine Auswahlbibliographie über den noch ungenügend erforschten Zeitabschnitt, von den Anfängen und der Entwicklung der Arbeiterbewegung bis zum Jahre 1900, zusammen. Es wird auf Quellen hingewiesen, die wesentlich zur Vertiefung der ortsgeschichtlichen Forschungen betreffend die Rolle des Proletariats aus Brașov (Kronstadt) und Umgebung im Rahmen der Arbeiter — und sozialistischen Bewegung beitragen können.

Die Arbeit gliedert die Dokumente in folgende Kapitel :

- I. Lage der Arbeiterklasse, Forderungen, Streiks.
- II. Organisationen der Arbeiterklasse (berufliche und politische)
- III. Die sozialistische Presse und Propaganda.
- IV. Parteidokumenten.

